



# WaterPeilingen

Nummer 27

**VWG Nieuwsbrief 15 september 2023**

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15<sup>e</sup> van de maand.

**Bestuursvergadering:**

De eerstvolgende vergadering zal op 28 september in Tiel worden gehouden voorafgaande aan de bijeenkomst KNW/ VWG.

Op 28 september zal de nieuwe folder van de VWG worden gepresenteerd. Eigentijds met een heldere boodschap die ontleend is aan de uitgangspunten van Quo Vadis. De folder zal worden neergelegd bij hoogheemraadschappen, waterschappen en archiefinstellingen maar kan ook op verzoek worden toegestuurd mocht u een passende plaats weten om de VWG onder de aandacht te brengen.

**Excursie 2023:** Een gezamenlijke bijeenkomst van VWG en WaterHeritage.

Op **vrijdag 6 oktober** zal het jarige Hoogheemraadschap Schieland & de Krimpenerwaard (Rotterdam) worden bezocht. Het hoogheemraadschap bestaat 750 jaar. Op maandag 11 september ontvangt u het programma (of zoveel eerder als mogelijk is) met de uitnodiging om deel te nemen. Op het gebruikelijke tijdstip (10.00 u is de ontvangst bij HHSK in Rotterdam, er volgen twee presentaties over het jubilerende hoogheemraadschap en de eigentijdse opgave waar HHSK zich voor ziet geplaatst. Het middagdeel zal bestaan uit een buitengedeelte in Rotterdam waarbij plaatsen worden bezocht waar HHSK en gemeente samenwerken.

Kantoor HHSK: Maasboulevard 123 Rotterdam. Er zijn alleen betaalde parkeerplekken in de directe nabijheid beschikbaar.

Met het OV: vanaf station Centraal en dan een OV fiets gebruiken.

Met de trein naar Rotterdam Alexander, de metro naar Schiedam/ Hoek van Holland (metrolijn B) en uitstappen bij halte Oostplein, dan is het nog 10 minuten lopen naar het kantoor. Of vanaf Rotterdam Blaak metrolijn C naar De Terp, halte Oostplein.

De uitnodiging is inmiddels verzonden.

**Excursie 2024:**

Voorjaar donderdag 6 juni: Maastricht. Meer informatie volgt in WP 28 (november).

Najaar: Vrijdag 4 oktober: moet nog worden ingevuld.

**2025** zal in het teken staan van de watersnood op 3, 4 en 5 februari 1825 waarbij delen van Nederland rond de Zuiderzee zwaar werden getroffen maar ook in Denemarken en Duitsland schade heeft aangericht. De bedoeling is om naar Friesland (Voorjaar) te gaan en in het najaar naar de Veluwe (Elburg).

Nb: 2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

### **Algemeen:**

In de vorige WP stond een afbeelding van een gevel-/ gedenksteen van waterstanden boven volzee waar de watersnood van 1825 met stip bovenaan stond in de lijst van tien jaartallen. In Elburg is ook een steen te vinden die herinnert aan '1825' maar aanzienlijk eenvoudiger is. Wat niet goed zichtbaar is dat het water tenminste 2 ½ m. hoger moet zijn gekomen dan de normale waterstand. Deze steen zit op heuphoogte naast de voordeur van de woning. Het verschil tussen de straat en het water in de haven is nog eens ruim een meter.



(Elburg, Havenkade; afb. ve).

### **Landelijke schoonmaakdag**

Zaterdag 16 september zullen leden van de *Lions Club Nederland* in actie komen om de binnenwateren schoon te maken en rondrijvend vuil te verwijderen.

Bij acht waterschappen zullen leden aan de slag gaan, van Groningen tot Roermond en van Bergen op Zoom tot Alkmaar.

### **Windturbines**

Inmiddels zijn ze alom bekend: hoge tot zeer hoge windturbines die als paddestoelen uit de grond schieten en gevoelsmatig de ruimte steeds kleiner maken.

De Noordzee is inmiddels een ‘industrielandchap’ geworden waar weinig ruimte meer is voor vissers omdat visgronden gesloten worden ten behoeve van windparken of natuurgebieden of andere activiteiten zoals het aanpassen van scheepvaartroutes.

Een nieuwe generatie energieopwekker lijkt in aantocht: Kitepower het oplaten van een vlieger die door de vliegbewegingen energie opwekt. De vlieger wordt aangestuurd maar neemt voor de benodigde apparatuur nauwelijks meer ruimte in dan een container die op een zeeschip past.

Op Goeree-Overflakkee is de eerste vlieger aan het werk. Het bedrijf Kitepower is in Delft gevestigd. Afhankelijk van de windkracht kan er een grote of kleine vlieger worden ingezet.

### **Dorpscoöperatie Pekela**

De gemeente Pekela is bereid om 130.000 euro aan de Dorpscoöperatie Pekela beschikbaar te stellen voor het in eigen beheer opknappen en onderhouden van de 34 bruggen in drie dorpen: Oude Pekela, Nieuwe Pekela en Boven Pekela. Enkele jaren geleden ontstond er ophef onder de inwoners toen bleek dat de gemeente geen geld wilde besteden aan het achterstallig onderhoud van veel bruggen wilde verwijderen (genoemd werd 23 van de 34 bruggen). Op sommige plaatsen zou dat betekenen een fors eind omrijden om het diep over te kunnen steken.

De Pekelder Aa stroomt door de drie streekdorpen tussen het A.G. Wildervanckkanaal en de Westervoldsche Aa.



*(draaibrug Giekbadde over de Pekelder Aa; afb. ve).*

**Website:**

De vereniging heeft een website: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Deze site wordt met grote regelmaat bijgewerkt, hou de agenda in de gaten voor nieuwe aankondigingen van bijeenkomsten etc.

*Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)*

Woensdag 20 september vanaf 19.00 u wordt de mobiele waterkering langs de IJssel in Kampen getest. Op plaatsen waar de stadsmuur ontbreekt is de mobiele waterkering nodig om de binnenstad te beschermen tegen hoogwater dat vanaf de IJssel via de kade de stegen en straten binnen zou kunnen lopen. De Stadsbrug blijft open voor verkeer. Vanaf de Stadsbrug is het opbouwen en weer opruimen goed te volgen.

*Waterschap Vechtstromen (Almelo)*

De laatste metingen wijzen uit dat het neerslagtekort nog altijd groot is. Bij het weerstation Twente is dat nu:

- 29 mm (normaal voor de tijd van het jaar + 215 mm) gegevens eind maart 2023.
- 82 mm (normaal voor deze tijd van het jaar + 150 mm) gegevens februari 2023.
- 3 mm (gegevens mei 2023)
- 83 mm (gegevens juni 2023)
- 107 mm (gegevens juli 2023)
- 96 mm (gegevens augustus 2023)
- 70 mm (gegevens september 2023).

**Bij Hoogeveen:**

- + 138 mm (normaal + 250 mm) gegevens maart 2023.
- 89 mm (normaal + 185 mm) gegevens februari 2023
- + 2 mm (gegevens mei 2023)
- 85 mm (gegevens juni 2023)
- 175 mm (gegevens juli 2023)
- 108 mm (gegevens augustus 2023)
- 92 mm (gegevens september 2023)

De tekorten liggen inmiddels onder het langjarig gemiddelde. Nu het groeiseizoen zo goed als voorbij is en de verdamping aanzienlijk afneemt is de vraag naar water vanuit de landbouwsector afgenomen. Ook de gevallen neerslag heeft een positief effect gehad op de neerslagtekorten.

Waterschap Vechtstromen, gemeente Enschede en Hengelo hebben samenwerking gezocht met de Universiteit Twente en Hogeschool Saxion om het inkoopbeleid beter op elkaar af te kunnen stemmen. Krapte op de arbeidsmarkt inzake publieke inkoop bracht de drie op de gedachte om studenten een trainee aan te bieden en ervaring op te doen bij waterschap of gemeente. Een trainee kan gedurende acht maanden aan de slag. Voorlopig zal dit project twee jaar bestaan.

*Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)*

Op 8 september is de bergboezem op het voormalige vliegveld Bergen in gebruik genomen. Tussen 1937 en 1944 was dit een militair vliegveld. In 2016 was een deel van het vliegveld al ingericht om tijdelijk water op te slaan. Na de hevige neerslag van 2021 is besloten om het hele vliegveld in te richten als bergplaats om boezemwater op te slaan. Tegelijk is besloten om de natuurwaarde van het gebied te vergroten. Daarbij is gelet op het omliggende landschap: vlak en tegen de duinrand aan.

### *Hoogheemraadschap van Rijnland (Leiden)*

Op vrijdag 8 september is aandacht besteed aan het vergroenen van daken in Velslerbroek, Santpoort en IJmuiden zuid. Inmiddels ligt op 121 daken 1.656 m<sup>2</sup> groene dakbedekking, grassen of mossen. Hierdoor wordt hemelwater langer vastgehouden en duurt het langer eer het in het riool of oppervlaktewater terecht komt. De gedachte is dat meer groene daken wateroverlast in straten of wijken kunnen vertragen of voorkomen als steeds meer bewoners zich hierbij aansluiten. Het hoogheemraadschap heeft voor dit doel een subsidie beschikbaar gesteld

### *Hoogheemraadschap van Delfland (Delft)*

Het thema van Open Monumentendag 2023 was: Levende geschiedenis. Behalve het fraaie Gemeenlandshuis, gemalen en poldermolens had het hoogheemraadschap deze dag ook aangegrepen om bezoekers te informeren over het hoogheemraadschap als werkgever.

### *Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (Rotterdam)*

Met regelmaat plaatst HHSK berichten van medewerkers op de website. Deze keer is dat van ‘waterwethouder’ Wim van Heemst. Energieneutraal zijn in 2030 is een uitdaging en hij wil kijken of dat niet iets eerder kan. De gedachte dat je een deel van Nederland op moet geven omdat het niet meer bewoonbaar kan blijven wil er bij hem nog niet in.

Bij het gemaal Krimpenerwaard is kortgeleden een insectenhotel geplaatst. Het was opgevallen dat door het terughoudende maaibeleid van HHSK er een mooie berm was ontstaan die geschikt was geworden voor insecten. Een bijenhotel was een passende accommodatie voor deze nuttige diertjes.

### *Waterschap Brabantse Delta (Breda)*

Op 31 augustus is dijkgraaf Kees Jan de Vet op het provinciehuis in Den Bosch beëdigd voor een tweede termijn van zes jaar door CdK Ina Adema.

Het waterschap heeft een afbreekbaar plastic weten te maken dat uit restafval is vervaardigd. Pha2Use heeft dit en het project is inmiddels genomineerd voor de overheids Award in het kader van de beste overheidsinnovatie van het jaar. Ook het *waterschap Scheldestromen (Middelburg)* participeerde in dit project.

Van 28 tot en met 31 augustus zijn 18 geselecteerde young professionals aan de slag gegaan met Brabant 2073. Onder leiding van vier ‘ateliermeesters’ kwamen uiteenlopende thema’s aan de orde die gericht zijn op het Brabant zoals dat er over 50 jaar uit zou kunnen zien. Op welke manier kun je het gebied inrichten voor welke doeleinden en hoe kun je dat bereiken. Het werkgebied van het waterschap is groot en telt veel ruimtelijke invullingen: stedelijk en landelijk gebied, industrie, scheepvaart, natuur. Het waterschap zegt dat de Brabantse Delta ‘Nederland’ in het klein is met de ruime diversiteit.

De uitkomsten van het Atelier Future Lab zijn op 5 september gepresenteerd tijdens de Brabantse waterschapsdag. Op de website van het waterschap zijn de verschillende presentaties terug te vinden.

### *Waterschap Aa en Maas (’s Hertogenbosch)*

In Megen wordt een kunstburcht voor dassen gebouwd in de Maasdijk. Met de provincie Noord-Brabant is afgesproken dat relatief nieuwe burchten direct weggehaald mogen worden.

Voor de wat oudere burchten wordt een vervangende terp in het leefgebied van de dassen gebouwd. Binnen het werkgebied van Aa en Maas zal op tien plekken een nieuwe dassenburcht worden gebouwd om overlast elders te voorkomen. Landelijk zijn er dit jaar op verschillende plaatsen burchten weggehaald, soms nadat met name het treinverkeer enkele weken was stilgelegd.

#### *Waterschap De Dommel (Boxtel)*

Voor de Opwettense watermolen in Nuenen is een nieuw peilbesluit vastgesteld. Hiermee wordt voldaan aan voldoende waanvoer om de molen op het water van de kleine Dommel te laten draaien maar blijft er ook voldoende water over voor het naastgelegen beekdal. Bij de watermolen staat een 75 jaar oude stuw. Die zal in 2024 worden gerestaureerd zodat het nieuwe peil geëffectueerd kan worden en de wateraanvoer voor de molen is gewaarborgd op het moment dat deze in bedrijf is. De stuw wordt ook visvriendelijk gemaakt. Een onderwatercamera zal vast gaan leggen welke vissen de stuw straks met behulp van de waterlift zullen passeren.

Vincent van Gogh heeft deze watermolen in 1884 vastgelegd.

Nb. Tijdens een Voorjaarsexcursie van de VWG naar het waterschap enkele jaren terug is een bezoek gebracht aan deze watermolen.

Festivals geen feest voor waterschappen.

Bezoekers van grote muziekevenementen in de open buitenlucht blijken op grote schaal gebruik te maken van drugs. De politie in Noord-Brabant denkt dat het inmiddels om 80% van de bezoekers gaat en noemt dit ‘een zeer verontrustend’ cijfer. Los van de bezorgdheid van de politie over de veiligheid is het waterschap evenmin ingenomen met dit hoge gebruik. Veel restanten worden via mobiele toiletten weggespoeld en komen in grote hoeveelheden aan bij een RWZI. Bij het berekenen van de capaciteit van een RWZI is in het verleden nooit rekening gehouden met de explosieve aanvoer van dit afval.

Het gevolg hiervan is dat slechts een klein deel wordt gezuiverd maar een belangrijk deel van deze drugs weer in het schone oppervlaktewater terecht komt. De gevolgen die dat op korte of lange termijn heeft laat zich eenvoudig raden.

Probleem voor de waterschappen in het algemeen is dat alleen in de zomermaanden op grote schaal buitenfestivals worden georganiseerd. Het is nauwelijks verklaarbaar om bij ieder terrein een kostbare zuiveringsinstallatie te bouwen die kort in gebruik is en ook slechts een deel van stoffen kan filteren. Drugs veranderen sneller van samenstelling dan de techniek zou kunnen volgen.

Het waterschap De Dommel wil de verantwoordelijkheid voor deze verontreiniging bij de organisatie van een buitenfestival neerleggen en vraagt de Rijksoverheid om passende wetgeving. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het oppervlaktewater echter als de vervuiler zo aanwijsbaar is niet aansprakelijk gesteld kan worden voor de schade dan moet er nagedacht worden over nieuwe passende maatregelen.

#### *Waterschap Limburg (Roermond)*

Op 13 september organiseerde het waterschap een excursie voor waterbeheerders in Noordrijn-Westfalen. Waterveiligheid en kwantiteit was het belangrijkste onderwerp om met elkaar te delen. Ook in maart werd er al een dag georganiseerd. Doel hiervan is kennisuitwisseling en het voorbereid zijn op nieuwe grote watermassa's zoals in juli 2021 het geval is geweest en zowel in Duitsland als Limburg grote schade heeft veroorzaakt.

Twee projecten werden bezocht: de vistrap bij ENCI in Roermond, en het dorp Ooijen-Wanssum waar de rivier meer ruimte heeft gekregen.

Waterschap Limburg is een benedenstrooms gebied en daarmee sterk afhankelijk van wat er bovenstrooms wordt gedaan aan waterbeheer. Op het moment dat er in samenwerkingsverband afspraken kunnen worden gemaakt komt dat de veiligheid aan beide kanten van de grens ten goede.

**Te bezoeken:**

Archeologisch minimuseum De Waterwolf, Etersheimerbraakweg 5 in Oosthuizen. Op expeditie in Etersheim.

Website: [Etersheimerbraak.nl](http://Etersheimerbraak.nl)

Recent verschenen:

Ronald Nijboer: Wereldzee in de polder. Verschenen bij Harper Collins.

In navolging van Henry Harward die in 1873 een reis maakte langs de Zuiderzeekust gaat Nijboer opnieuw op zoek naar de dorpen en steden van weleer.

**Data:**

2023:

800 jaar Hanzesteden, In Nederland zijn 22 Hanzesteden. België, Duitsland, Noorwegen en Polen kenden eveneens Hanzesteden. Tussen deze steden en landen was vanaf 1223 intensief handelsverkeer mogelijk door het ontstane netwerk te benutten.

De negen Hanzesteden in Nederland die in de komende maanden tal van activiteiten organiseren zijn: Deventer, Doesburg, Elburg, Harderwijk, Hasselt, Kampen, Zutphen en Zwolle.

Bij W-books (Zwolle) is een publicatie verschenen over de Hanzesteden.

28 september: Bijeenkomst **KNW (Koninklijk Nederlands Waternetwerk), SSF en VWG** bij waterschap Rivierenland in Tiel, De Blomboogerd 1 4003 BX, (afrit 33 van de A-15) of een kwartier lopen vanaf station Tiel, aanvang 14.00 u deze bijeenkomst duurt tot 17.00 u. Vanaf 13.30 u bent u welkom.

Thema: *Zonder geschiedenis geen toekomst.*

Sprekers: Petra van Dam, Lotte Jensen, Milja van Tielhof en Herman Havekes, voorzitter van deze bijeenkomst: Monique Bekkenutte (directeur KNW).

Aanmelden kan via de website van KNW: **[Waternetwerk.nl](http://Waternetwerk.nl)**

6 oktober: Najaarsexcursie Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar.

6-9 november: Amsterdam International Water Week: Water in transition, Accelerate the action.

7 november: Rai Amsterdam; symposium: Geen druppel de straat uit. (meer informatie over het dagprogramma via de website KNW).

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20.

22 maart 2024: Jaarcongres Moderne Tijd.

13 en 14 april: festival 100 jaar Wieringen. In 1924 werd de 'korte Afsluitdijk' gesloten en was Wieringen geen eiland meer maar verbonden met het vaste land. Het eiland staat met verschillende evenementen gedurende deze dagen stil bij deze gebeurtenis.

2025: 7<sup>e</sup> Lustrum VWG en 8<sup>e</sup> lustrum SSF.

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust.

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926.

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Uw reacties zijn ook welkom als u belangstelling heeft voor een onderwerp waarvan het naar uw mening interessant zou zijn om dat aan de orde te stellen in TWG. Als lezer van TWG en lid van de VWG nodigen wij u uit om onderwerpen voor TWG aan te dragen. Uw suggesties zijn welkom via het mailadres van de vereniging.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin,  
secretaris VWG  
15 september 2023.